

Mirjana Popović
Filozofski fakultet Nikšić
Crna Gora

SOCIOLOŠKA LUČA – ZNAČAJ PERIODIKE U RAZVOJU SOCIOLOŠKE MISLI U CRNOJ GORI (kvantitativna i kvalitativna analiza)

SOCIOLOŠKA LUČA – THE IMPORTANCE OF PERIODICALS IN THE DEVELOPMENT
OF SOCIOLOGICAL THOUGHT IN MONTENEGRO
(quantitative and qualitative)

ABSTRACT The aim of this paper is to highlight the importance of scientific periodicals in the development of sociological thought in Montenegro. The significant knowledge can be found inside *Sociološke luče*, not only in the field of sociology, but also in its close and related scientific disciplines. The treasure of scientific knowledge is found in *Sociološka luča*, and it's important in both, in the process of reception of sociological heritage and the process of creating new scientific ideas.

Key words: *Sociološka luča*, science, scientific knowledge, scientific periodicals, sociology, sociological thought.

APSTRAKT Cilj rada je da ukaže na značaj naučne periodike u razvoju sociološke misli u Crnoj Gori. Na stranicama *Sociološke luče* nalazi se naučno znanje iz oblasti, ne samo sociologije, već i njoj bliskih i srodnih naučnih disciplina. Bogatstvo naučnog znanja koje se nalazi u *Sociološkoj luči* je značajno, kako u procesu recepcije sociološke baštine tako i u procesu kreiranja novih naučnih ideja.

Ključne riječi: nauka, naučno znanje, naučna periodika, *Sociološka luča*, sociologija, sociološka misao.

U Evropi su se časopisi u odnosu na knjigu kao primarnu formu komunikacije naučnih ideja pojavili relativno kasno, u 17. vijeka. Među prve takve intelektualne tvorevine smatra se da spada *Le Journal des savants*, kojeg je u Parizu osnovao magistrat Denis de Sallo, a čiji je prvi broj izašao 5. januara 1665. godine

Naučna periodika jeste jedan od prostora u okviru kojeg data nauka iskazuje brigu o vlastitoj baštini i savremenim tendencijama propitujući značenja i sazajne vrijednosti. Osnivanje i trajanje naučnog časopisa *Sociološka luča* neosporan je dokaz o dinamičnom razvoju sociologije u svijetu, ali i u Crnoj Gori.

Sociološka, filozofska, kulturna uopšte društvena misao u Crnoj Gori pojavljivala se najprije u okviru zajedničke filozofsko sociološke forme časopisa *Luča* (1985), da bi od 2007. godine sociološke, antropološke, socijalno demografske i socijalno psihološke teme svoje mjesto nalazile u okviru *Sociološke*

luče – naučnog časopisa otvorenog i postavljenog na principima interdisciplinarnosti, angažovanosti i interkulturalizma.

Na stranicama *Sociološke luče* vrednuju se, prevrednuju, konstruišu nove i dekonstruišu „stare“ problemske specifičnosti sociološke i njoj bliskih nauka.

Od 2007. do 2013. godine objavljeno je 14 brojeva *Sociološke luče*.¹

Od tog broja tri izdanja časopisa Sociološka luča su bila tematski posvećena:

Jedan broj je posvećen Međunarodnom naučnom skupu – *Naučno istraživački rad na univerzitetu u funkciji nastave i iskustva sa primjenom Bolonjske deklaracije* (novembar, 2010). U okviru tog broja objavljeno je 27 radova iz oblasti obrazovanja, kvaliteta obrazovnog procesa, o značenju kategorije „društvo znanja“ prednostima i slabostima na takav način definisanih društva kao i radovi koji tretiraju posljedice primjene Bolonjske deklaracije na oblast visokog obrazovanja u Crnoj Gori.

Drugi tematski broj *Sociološke luče* posvećen je naučnom skupu – *Komparativno sociološko istraživanje razvoja preduzetništva u postsocijalističkom periodu* (2013) U tom broju objavljeno je 12 radova iz oblasti sociološkog profilisanja kategorije preduzetništva, specifičnosti razvoja preduzetništva u društveno kulturnom kontekstu crnogorskog društva (siromaštvo, anomija vrijednosti, kriza identiteta), odnos roda i preduzetništva, definisanja uloge preduzetničkog duha u crnogorskom selu.

Treći tematski broj je posvećen *Ruskoj sociologiji u Sociološkoj luči* i u okviru tog broja objavljeno je 13 radova u kojima se analizira odnos socijalnih, društvenih razlika, društvenih nejednakosti u različitim segmentima društvene strukture.

Ukupno je u okviru ova tri tematska broja objavljeno 52 rada.

U okviru ostalih 11 brojeva *Sociološke luče* ukupno je objavljeno 115 radova, 26 prikaza istaknutih naučnika iz oblasti sociologije, ali i političke, filozofske, metodološke problematike, kao i značajan broj osvrti, recenzija, podsjećanja koja su posvećena istaknutim naučnicima iz oblasti sociologije i drugih humanističkih nauka.

U okviru časopisa *Sociološka luča* u dva navrata objavljeni su i spisakovi odbranih diplomskih radova na Studijskom programu za sociologiju, kao i izvodi iz diplomskih radova studenata sociologije.

Pored domaćih autora, iz Crne Gore i regiona, na stranicama *Sociološke luče* svoje radove objavljivali su i inostrani autori. To su radovi koji tretiraju stanje savremene sociološke misli, kao i radovi koji su se odnosili na posebne sociološke probleme: kao što su urbanizam, rod, demokratiju, turizam.

Na stranicama *Sociološke luče* zastupljeni su radovi iz opšte sociologije, ali i iz posebnih socioloških disciplina što govori u prilog činjenici o postojanju bogate i razvijene sociološke misli u Crnoj Gori.

¹ Kvantitativnoj i kvalitativnoj analizi podvrgnuti su brojevi *Sociološke luče* koji su publikovani u periodu od 2007-2013 godine.

Kvantitativno zastupljenost tema iz različitih socioloških disciplina na stranicama *Sociološke luče* od 2007 do 2013. godine izgleda ovako (Tabela br. 1):

Tabela br. 1: Pregled zastupljenosti naučnih tema na stranicama *Sociološke luče*

<i>Naučne discipline:</i>	<i>Broj objavljenih radova</i>
Opšta sociologija, teorija društvene promjene	8
Sociologija kulture, umjetnosti, slobodnog vremena	15
Sociologija rada	9
Socijalna patologija	9
Sociologija religije	10
Sociologija roda	7
Sociologija obrazovanja	3
Psihologija, Socijalna psihologija	4

Pored navedenih u *Sociološkoj luči* objavljuvani su radovi iz oblasti: istorije sociologije, metodologije socioloških istraživanja, sociologije grada i sela, sociologije politike, statistike, antropologije, socijalne ekologije.

Primjenjujući metod kvalitativne analize možemo konstatovati sljedeće:

1. Značajan broj radova na stranicama *Sociološke luče* objavljeno je iz oblasti sociologije kulture. Kao „druga“ čovjekava priroda kultura i kategorije njoj bliske kao što su: umjetnost, film, slobodno vrijeme, otuđenost, dokolica, kulturni identitet, globalizacijski procesi, civilizacija, održavanje i urušavanje kulturnog identiteta, sistem vrijednosti, dilema kako izaći iz carstva dosade su teme koje su držale pažnju crnogorskih kao i sociologa iz regiona. Neki od naslova su: *Od dosade do dokolice, Kulturni identitet u globalnoj integraciji, Stramputice kiča, Poimanje slobodnog vremena u savremenom društvu do 80-tih godina, Slobodno vrijeme i masovna i potrošačka kultura.*
2. Da li uticaj religije nestaje u savremenom društvu, da li se postsocijalistički period u Crnoj Gori odlikuje potpunom promjenom društvenog odnosa prema religiji kao obliku društvene svijesti, pojavljuju li se neke nove religije, crkve ili ulazimo u procese sekularizacije su samo neka od pitanja koja sa stranica *Sociološke luče* pozivaju na razmišljanje i otvaraju drugačije dimenzije sagledavanja društvenog fenomena kao što je religija i njena društvena funkcija. Neki od naslova su: *Interkulturalizam-poželjan ishod religijskog dijaloga, Pojam Svete stolice i principi njenog djelovanja u međunarodnim odnosima, Privredna etika i razvoj religije.*
3. Oblasti opšte sociološke teorije i teorija društvene promjene predstavljene u sadržaju *Sociološke luče* nudi naučnoj javnosti jedan beskonačan naučni prostor sagledavanja osnovnih socioloških kategorija kao što su: društvene promjene, društvene nejednakosti, kompetativnost, socijalna isključenost, kompetitivnost. Neki od naslova su: *Fenomen kompetitivnosti i Crna Gora,*

Socijalna isključenost i karakter kompetitivnosti društvenog sistema Crne Gore, Mogućnosti transformacije društvenog poretka u procesu postsocijalističke transformacije društva.

4. Društveno kulturni kontekst crnogorskog društva koji obiluje brojnim društvenim protivriječnostima predstavlja „dobru“ osnovu za promišljanje o svim oblicima socijalno patoloških pojava kao što su: maloljetnička delinkvencija, kriminal, suicid, alkoholizam. Neki od naslova su: *Kompetitivnost društvenog sistema i sociopatološke pojave, Faktori rizika socijalne sredine za nastanak kriminaliteta maloljetnica u Nikšiću, Tradicionalne predstave o mentalno oboljelim osobama u Crnoj Gori, Zavisnost od Interneta i interpersonalno nasilje u sajber prostoru.*
5. Sociologija rada u društvu, kao što je crnogorsko, koje se više decenija nalazi u procesu transformacije društvene strukture i njenih bazičnih kategorija dobija naročit naučni podsticaj. U okviru diskursa sociologije rada na stranicama *Sociološke luče* su svoje mjesto našli naučni i pregledni radovi koji podrstiču i problematizuju najznačajniju oblast čovjekove egzistencije, a to je rad. Neki od naslova su: *Sociološki pristup preduzetništvu, Zadovoljstvo poslom-ključni pokazatelj motivacije zaposlenih, Rodna dimenzija razvoja preduzetništva u postsocijalističkoj Crnoj Gori, Preduzetničko iskustvo kao osnova preduzetničkog učenj, Preduzetništvo i socijalni kapital.*
6. Prepoznavanjem elemenata tradicionalizma i patrijarhalnih matrica koje su još uvijek prisutne u pojedinim društvenim odnosima u Crnoj Gori i isticanjem potrebe za procesom emancipacije žene i njenog ukupnog društvenog položaja, autori radova koji za temu imaju dekonstrukciju društvenog položaja žene u crnogorskom društvu na stranicama *Sociološke luče* operacionalizuju kategoriju roda pozicionirajući je u istu ravan sa kategorijom klase i etniciteta. Neki od naslova su: *Rodni balans-jednaka prava za jednako učešće, Moderno poimanje roda i rodne ravnopravnosti, Feminizam, rod i konstruisanje rodnog identiteta.*
7. Preispitujući svoje nasljeđe sociologija istovremeno preispituje i društvene promjene i „sudbinu“ socioloških ideja u promijenjenim uslovima sticanja znanja. Ove dimenzije angažovanosti naučnih ideja kroz kontinuirano preispitivanje i rekonstrukciju baštine istorije socijalne misli i istorije sociologije autori radova iz ove oblasti sociološke nauke su i tekako bili svjesni. Neki od naslova su: *Proces recepcije istorije socijalne misli u jugoslovenskim udžbenicima sociologije u periodu 1960-1990. godine (prilog istoriji jugoslovenske sociologije, Priroda sociologije i protivriječnosti na putu njenog razvoja-prilog istoriji sociologije..*

Analizirajući problematizovanje i kontinuirano dekonstruisanje društvenih fenomena u radovima objavljenih na stranicama *Sociološke luče* možemo primjetiti da su se autori bavili svim onim društvenim temama koje odlikuje naučna značajnost i naučna aktuelnost.

L i t e r a t u r a

- Bogdanović, M., Mimica, A. (2007), *Sociološki leksikon*, Beograd, Savremena administracija
- Jaspers, K. (2003), *Ideja univerziteta*, Beograd, Plato
- Milanović, V. (1985), *Obrazovanje i društvo*, Beograd, Radnička štampa
- Pečujlić, M. (1980), *Univerzitet budućnosti*, Sveske NIN-a